

بررسی فون خزندگان و پرندگان پناهگاه حیات وحش عباس‌آباد نائین در استان اصفهان

حسین اکبری^۱، مهدی جلالپور^۱، ویدا حجتی^{۲*} و محمدصفا گل محمدی^۲

^۱ اداره حفاظت محیط زیست شهرستان نائین، استان اصفهان

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دامغان، گروه زیست‌شناسی، دامغان، ایران

مسئول مکاتبات: V.Hojati@damghaniau.ac.ir

چکیده

پناهگاه حیات وحش عباس‌آباد یکی از بکرترین و دست نخورده‌ترین زیست‌بوم‌های کویری کشور به شمار می‌آید که با وسعت ۳۰۰ هزار هکتار در حوزه استحفاظی شهرستان نائین در شرق استان اصفهان قرار دارد و به دلیل قرار گرفتن در میان اصلی‌ترین زیستگاه‌های یوزپلنگ ایرانی در کشور، ضرورتاً به عنوان پل ارتباط دهنده سایر جمعیت‌های کوچک و پراکنده یوزپلنگ در کشور عمل می‌نماید. همچنین این منطقه یکی از بهترین زیستگاه‌های گربه شنی، کاراکال و جبیر در استان اصفهان می‌باشد. این مطالعه طی سال‌های ۸۹-۱۳۸۵ به منظور شناسایی فون خزندگان و پرندگان پناهگاه حیات وحش عباس‌آباد در نائین اصفهان انجام شد و در مجموع حدود ۴۲ گونه خزنده و ۱۴۱ گونه پرنده شناسایی شدند؛ هرچند احتمال حضور گونه‌های بیشتری نیز می‌رود. در میان آنها بزوجه بیابانی (*Varanus griseus*)، سوسمار خاردم (*Uromastyx aegyptius*)، هوبره (*Chlamydotis undulata*) و زاغ بور (*Podoces pleskei*) از اهمیت خاصی برخوردار هستند. کلمات کلیدی: خزندگان، پرندگان، پناهگاه حیات وحش، عباس‌آباد، نائین، اصفهان.

مقدمه

فصول سرد سال می‌باشد. پناهگاه حیات وحش عباس‌آباد از حیث تنوع گونه و تیپ‌های گیاهی، در حوزه ایران - تورانی رویشگاه‌های کشور قرار داشته و اکثر گونه‌های شاخص موجود آن در این منطقه دیده می‌شود. در این منطقه ۱۵۳ گونه گیاهی شناسایی گردیده که متعلق به ۱۱۱ جنس و ۲۹ خانواده مختلف می‌باشد. حدود ارتفاع در منطقه بین ۷۰۳ تا ۲۴۵۱ متر از سطح آزاد دریاست، با میانگین بارش سالانه حدود ۱۰۶ میلی‌متر (دامنه تغییرات بین ۷۶ تا ۱۵۷ میلی‌متر) و درجه حرارت سالیانه حدود ۱۸/۹ درجه سلسیوس. عباس‌آباد منطقه‌ای کویری با آب و هوای خشک بیابانی است بیشتر منطقه با گیاهان شورپسند و خشک‌زی پوشیده شده است که اکثراً

عباس‌آباد، یکی از جدیدترین مناطق حفاظت شده و یکی از بکرترین و دست‌نخورده‌ترین زیست‌بوم‌های کویری کشور است که در سال ۱۳۸۴ به عنوان منطقه شکار ممنوع و در سال ۱۳۸۸ به عنوان پناهگاه حیات وحش ارتقاء سطح یافته است. این منطقه با وسعت بیش از ۳۰۰ هزار هکتار در ۱۸۰ کیلومتری شرق نائین در نیمه شرقی استان اصفهان و در بخش مرکزی ایران واقع است. عباس‌آباد متشکل از کوه‌هایی است که از غرب به شرق گسترده شده‌اند و دشت‌های وسیعی که مناطق کوهستانی را احاطه می‌کنند. اقلیم این منطقه خشک، سرد و بیابانی می‌باشد. منطقه دارای رژیم بارندگی مدیترانه‌ای بوده و ماه‌های خشک منطبق با فصول گرم سال و ماه‌های دارای بارندگی منطبق با

محیطبانان منطقه نیز آموزش داده شد که چگونه مشاهدات خود را به دقت ثبت نمایند تا داده‌های بیشتری جمع‌آوری گردد. همچنین گشت‌های شبانه برای مشاهده برخی گونه‌ها انجام شد. نمونه‌های مشاهده یا جمع‌آوری شده با استفاده از کلیدهای معتبر مورد شناسایی قرار گرفتند [۷، ۸، ۱۰ و ۱۱]. اکثر نمونه‌ها بطور زنده رهاسازی شدند. کلیه تصاویر از نمونه‌های منطقه توسط اداره حفاظت محیط زیست شهرستان نایین تهیه شده است.

نتایج

خزندگان: در این مطالعه ۴۲ گونه خزنده شامل ۱۸ گونه مار، ۲۳ گونه سوسمار و یک گونه لاک‌پشت شناسایی گردیده است. علاوه بر گونه‌های شناسایی شده احتمال حضور گونه‌های بیشتری نیز می‌رود. بیشترین گونه‌های مار متعلق به خانواده Colubridae و پس از آن Viperidae و Boidae بوده است. بیشترین سوسمارها متعلق به خانواده‌های Agamidae و Lacertidae بودند. فهرست این گونه‌ها در جدول ۱ مشاهده می‌شود. در ادامه‌ی جدول، تصاویر برخی از خزندگان منطقه نیز ملاحظه می‌گردد.

از خانواده‌های Rosaceae، Chenopodiaceae و Salsplaceae هستند. عباس‌آباد به طور غالب با درختان *Haloxylon*، *Caligonum*، *Artemisia* و در دشت‌های ماسه‌ای، *Pishtacia* و *Zygophyllum* در تپه‌های کوهپایه‌ای و کوه‌ها و از *Tamarix* در کنار جویبارهای خشک پوشیده شده است [۴]. این پناهگاه به دلیل قرار گرفتن در میان اصلی‌ترین زیستگاه‌های یوزپلنگ ایرانی در کشور، به عنوان پل ارتباط دهنده سایر جمعیت‌های کوچک و پراکنده یوزپلنگ در کشور عمل می‌نماید. همچنین این منطقه یکی از بهترین زیستگاه‌های گربه شنی، کاراکال و جیبیر در استان اصفهان می‌باشد. بخش‌های وسیعی از منطقه عباس‌آباد زیستگاه مناسبی برای زاغ بور به شمار می‌آید. تا کنون مطالعات زیادی روی خزندگان و پرنندگان ایران صورت گرفته است [۱، ۲، ۳، ۵ تا ۸]. در این مطالعه سعی شده نمونه‌های خزنده بر اساس جدیدترین تغییرات نامگذاری علمی آنها صورت گیرد [۱۲].

مواد و روش کار:

در ابتدای این مطالعه که در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ انجام شد تلاش گسترده‌ای برای بدست آوردن داده‌هایی درباره گونه‌های مختلف موجود در منطقه با استفاده از مصاحبه، مشاهده مستقیم و نمایه‌های بجا مانده و استفاده از دوربین‌های تله‌ای صورت گرفت. به

جدول ۱- فهرست خزندگان شناسایی شده در پناهگاه حیات وحش عباس‌آباد

ردیف	نام فارسی	نام علمی	خانواده	راسته
۱	کور مار شنی (غیرسمی)	<i>Eryx elegans</i>	Boidae	Serpentes
۲	آلوسر (نیمه سمی)	<i>Boiga trigonatum melanocephala</i>	Colubridae	Serpentes
۳	مار پلنگی (غیرسمی)	<i>Coluber ravergieri</i>	Colubridae	Serpentes
۴	توله مار (غیرسمی)	<i>Eirenis coronella</i>	Colubridae	Serpentes

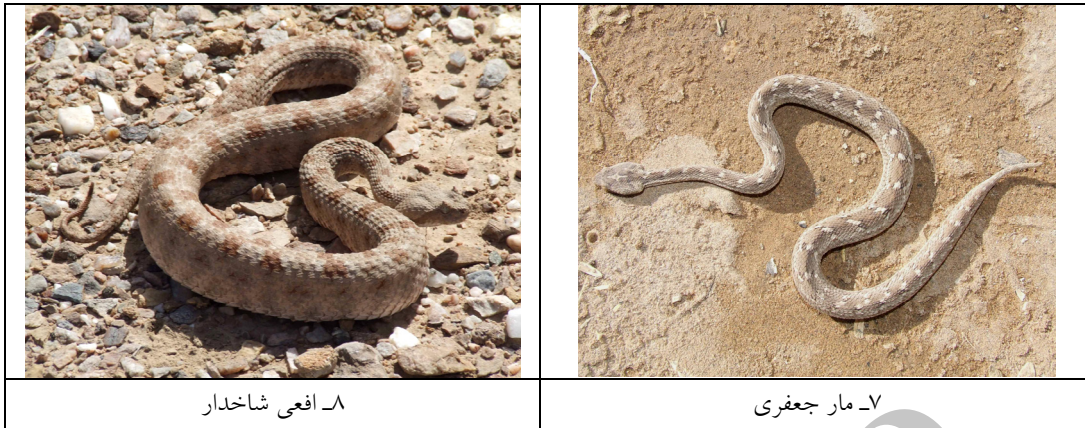

Serpentes	Colubridae	<i>Lycodon striatus</i>	مار گرگی (غیرسمی)	۵
Serpentes	Colubridae	<i>Lytorhynchus diadema</i>	شتر مار (غیرسمی)	۶
Serpentes	Colubridae	<i>Lytorhynchus ridgewayi</i>	مار درفش (غیرسمی)	۷
Serpentes	Colubridae	<i>Malpolon insignitus insignitus</i>	یله مار (نیمه سمی)	۸
Serpentes	Colubridae	<i>Platyceps karelini</i>	مار خالدار (غیرسمی)	۹
Serpentes	Colubridae	<i>Platyceps najadum schmidtleri</i>	مار آتشی (نیمه سمی)	۱۰
Serpentes	Colubridae	<i>Platyceps rhodorachis</i>	مار قیطانی (غیرسمی)	۱۱
Serpentes	Colubridae	<i>Platyceps ventromaculatus</i>	مار دشتی (نیمه سمی)	۱۲
Serpentes	Colubridae	<i>Psammophis schokari</i>	تیر مار (نیمه سمی)	۱۲
Serpentes	Colubridae	<i>Telescopus rhinopoma</i>	مار پلنگی (نیمه سمی)	۱۲
Serpentes	Viperidae	<i>Cerastes gasperetti</i>	فغی شاخدار (سمی)	۱۵
Serpentes	Viperidae	<i>Macrovipera lebetina obtusa</i>	گرزه مار (سمی)	۱۶
Serpentes	Viperidae	<i>Echis carinatus sochureki</i>	مار جعفری (سمی)	۱۷
Serpentes	Viperidae	<i>Pseudocerastes persicus</i>	شاخدار ایرانی (سمی)	۱۷
Sauria	Agamidae	<i>Laudakia caucasia</i>	آگامای قفقازی	۱۹
Sauria	Agamidae	<i>Laudakia melanura</i>	آگامای سیاه	۲۰
Sauria	Agamidae	<i>Phrynocephalus helioscopus</i>	آگامای خورشیدپرست	۲۱
Sauria	Agamidae	<i>Phrynocephalus maculatus</i>	آگامای وزغی دم سیاه	۲۲
Sauria	Agamidae	<i>Phrynocephalus scutellatus</i>	آگامای وزغی خاکستری	۲۲
Sauria	Agamidae	<i>Trapelus agilis</i>	آگامای چابک	۲۲
Sauria	Agamidae	<i>Trapelus ruderatus</i>	آگامای پوست شنی	۲۵
Sauria	Gekkonidae	<i>Agamura persica</i>	جکوی دم کُند	۲۶
Sauria	Gekkonidae	<i>Bunopus crassicauda</i>	جکوی دم کلفت	۲۷
Sauria	Gekkonidae	<i>Cyrtopodion scabrum</i>	جکوی دم زبر	۲۷
Sauria	Gekkonidae	<i>Rhinogecko misonnei</i>	جکوی عنکبوتی میزون	۲۹
Sauria	Gekkonidae	<i>Teratoscincus scincus</i>	جکوی دم پهن	۳۰
Sauria	Lacertidae	<i>Eremias velox</i>	رمیاس آسیای مرکزی	۳۱
Sauria	Lacertidae	<i>Eremias persica</i>	ارمیاس ایرانی	۳۲
Sauria	Lacertidae	<i>Eremias acutirostris</i>	رمیاس خالدار بیابانی	۳۲
Sauria	Lacertidae	<i>Mesalina brevirostris</i>	مسالینای دماغ کوتاه	۳۲
Sauria	Lacertidae	<i>Mesalina guttulata</i>	سرتای دشتی دم بلند	۳۵
Sauria	Lacertidae	<i>Mesalina watsonana</i>	سالیانای دم دراز بیابانی	۳۶
Sauria	Lacertidae	<i>Ophisops elegans</i>	سوسمار مارچشم	۳۷

Sauria	Scincidae	<i>Eurylepis taeniolatus</i>	اسکینک شکم زرد	۳۱
Sauria	Scincidae	<i>Mabuya aurata</i>	سکینگ علفزار طلایی	۳۹
Sauria	Uromastycidae	<i>Uromastyx asmussi</i>	سوسمار خاردم	۴۰
Sauria	Varanidae	<i>Varanus griseus</i>	بزمجه بیابانی خزری	۴۱
Testudines	Testudinidae	<i>Testudo graeca</i>	لاکپشت مهمیزدار	۴۲

	
۲- جکوی دم پهن	۱- لاکپشت مهمیزدار
	
۴- مسالینای دم دراز	۳- ارمیاس ایرانی
	
۶- سوسمار خاردم	۵- بزمجه بیابانی خزری

از انواع پرندگان شکاری در منطقه شکارممنوع عباس آباد شناسایی گردیده است. تراکم راسته گنجشک-سانان (Passeriformes) در آن چندان بالا نبوده (حدود ۴۰ گونه) و در عوض تراکم و تنوع نسبتاً بالایی از راسته شاهین‌سانان (Falconiformes) مشاهده می‌شود. فهرست کامل پرندگان شناسایی شده در این منطقه در جدول ۲ آمده است. در ادامه‌ی جدول، تصاویر چندین گونه از پرندگان منطقه مشاهده می‌شود.

پرندگان: بر اساس بررسی‌های انجام شده در این پژوهش، بیش از ۱۴۱ گونه پرنده در منطقه عباس آباد شناسایی گردیده است که در میان آنها، هوبره و زاغ بور از جایگاه خاصی برخوردار می‌باشد. به دلیل مهاجر و عبوری بودن برخی از آنها و عدم امکان مطالعه دقیق و نزدیک آنها شناسایی در سطح گونه امکان پذیر نبوده و فقط در سطح جنس شناسایی شده‌اند. بهترین زیستگاه‌های هوبره در منطقه عباس آباد عبارتند از اطراف چوپانان، دشت‌های شمالی عباس آباد و کفی پشت‌کوه. همچنین، زاغ بور نیز با تراکم پایینی در این منطقه یافت می‌گردد. تا به حال چندین گونه

جدول ۲- فهرست مهمترین پرندگان چهارفصل یا مهاجر شناسایی شده در پناهگاه حیات وحش عباس آباد

ردیف	نام فارسی	نام علمی	خانواده	راسته
۱	خوتکا	<i>Anas cricca</i>	Anatidae	Anseriformes
۲	اردک سر سبز	<i>Anas platyhychos</i>	Anatidae	Anseriformes
۳	غاز خاکستری	<i>Anser anser</i>	Anatidae	Anseriformes
۴	اردک سر حنایی	<i>Aythya firina</i>	Anatidae	Anseriformes
۵	آنقوت	<i>Tadorna ferruginea</i>	Anatidae	Anseriformes
۶	تنجر	<i>Tadorna tadorna</i>	Anatidae	Anseriformes
۷	اردک ارده‌ای	<i>Anas strepera</i>	Anatidae	Anseriformes

Anseriformes	Anatidae	<i>Aythya nyroca</i>	اردک بلوطی	۸
Anseriformes	Anatidae	<i>Mergus serator</i>	مرگوس کاکلی	۹
Apodiformes	Apodidae	<i>Apus apus</i>	بادخورک معمولی	۱۰
Apodiformes	Apodidae	<i>Tachy marptis melba</i>	بادخورک کوهی	۱۱
Caprimulgiformes	Caprimulgidae	<i>Caprimulgus aegyptius</i>	شبگرد دشتی	۱۲
Caprimulgiformes	Caprimulgidae	<i>Caprimulgus europueus</i>	شبگرد معمولی	۱۳
Caprimulgiformes	Caprimulgidae	<i>Caprimulgus mahrattensis</i>	شبگرد بلوچی	۱۴
Charadriiformes	Burhinidae	<i>Burhinus oediconemus</i>	چاخ لق	۱۵
Charadriiformes	Charadriidae	<i>Pluvialis sp.</i>	انواع سلیم	۱۶
Charadriiformes	Charadriidae	<i>Vanellus varellus</i>	خروس کولی	۱۷
Charadriiformes	Dromadidae	<i>Dromas ardeola.</i>	سلیم خرچنگ‌خوار	۱۸
Charadriiformes	Glareolidae	<i>Cursorius cursor</i>	دودوک	۱۹
Charadriiformes	Glareolidae	<i>Glareola lacten</i>	گلاریول کوچک	۲۰
Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Calidris minuta</i>	تلیله کوچک	۲۱
Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Scolopan rusticola</i>	اییا	۲۲
Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Gallinago media</i>	پاشلنگ بزرگ	۲۳
Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Gallinago media</i>	پاشلنگ معمولی	۲۴
Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Tringa sp.</i>	انواع آبچلیک	۲۵
Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Calidirs sp.</i>	انواع تلیله	۲۶
Charadriiformes	Luridae	<i>Larus sp.</i>	انواع کاکایی	۲۷
Charadriiformes	Luridae	<i>Larus sp.</i>	انواع کاکایی	۲۸
Ciconiiformes	Ardeidae	<i>Ardea cinerea</i>	حواصیل خاکستری	۲۹
Ciconiiformes	Ardeidae	<i>Botaurus stellaris</i>	بوتیمار بزرگ	۳۰
Ciconiiformes	Ardeidae	<i>Bubulcus ibis</i>	گاو چرانک	۳۱
Ciconiiformes	Ardeidae	<i>Butorides striatus</i>	حواصیل سبز	۳۲
Ciconiiformes	Ardeidae	<i>Egretta garzetta</i>	اگرت کوچک	۳۳
Ciconiiformes	Ardeidae	<i>Sasmerodius albus</i>	اگرت بزرگ	۳۴
Ciconiiformes	Ardeidae	<i>Laobrycnus minutus</i>	بوتیمار کوچک	۳۵
Ciconiiformes	Ciconiidae	<i>Ciconia cicomia</i>	لک لک سفید	۳۶
Ciconiiformes	Phalacrocoracidae	<i>Phalacrocorax pygmus</i>	باکلان کوچک	۳۷
Ciconiiformes	Phalacrocoracidae	<i>Phalacrocorax carbo</i>	باکلان بزرگ	۳۸
Ciconiiformes	Phoenicopteridae	<i>Phoenicopterus ruber</i>	فلامینگوی بزرگ	۳۹
Columbiformes	Columbidae	<i>Columba livia</i>	کبوتر چاهی	۴۰
Columbiformes	Columbidae	<i>Columra eversmanni</i>	فاخته خاوری	۴۱
Columbiformes	Columbidae	<i>Columra oenas</i>	فاخته	۴۲
Columbiformes	Columbidae	<i>Streptopelia decaocto</i>	یاکریم	۴۳

Columbiformes	Columbidae	<i>Streptopelia senegalensis</i>	قمری	۴۴
Columbiformes	Pteroclididae	<i>Pterocles coronatus</i>	کوکر گندمی	۴۵
Columbiformes	Pteroclididae	<i>Pterocles orientalis</i>	کوکر شکم سیاه	۴۶
Coraciiformes	Meropidae	<i>Merops persicus</i>	زنبورخوار گلوخرمایی	۴۷
Coraciiformes	Meropidae	<i>Merops apiaster</i>	زنبورخوار معمولی	۴۸
Coraciiformes	Upupidae	<i>Upupa epops</i>	هدهد	۴۹
Cuculiformes	Cuculidae	<i>Cuculus canorus</i>	کوکوی معمولی	۵۰
Cuculiformes	Cuculidae	<i>Clamator glandarius</i>	کوکوی خالدار	۵۱
Cuculiformes	Cuculidae	<i>Cirus pygarrus</i>	سنقر	۵۲
Falconiformes	Accipitridae	<i>Accipiter badius</i>	پیغوی کوچک	۵۳
Falconiformes	Accipitridae	<i>Accipiter gentilis</i>	طرلان	۵۴
Falconiformes	Accipiteridae	<i>Accipiter brevipes</i>	پیغوی	۵۵
Falconiformes	Accipitridae	<i>Accipiter nisus</i>	قرقی	۵۶
Falconiformes	Accipitridae	<i>Aquila chrysaetos</i>	عقاب طلایی	۵۷
Falconiformes	Accipitridae	<i>Aquila heliaca</i>	عقاب شاهی	۵۸
Falconiformes	Accipitridae	<i>Aquila nipalensis</i>	عقاب صحرائی	۵۹
Falconiformes	Accipitridae	<i>Aquila rapax</i>	عقاب دشتی	۶۰
Falconiformes	Accipitridae	<i>Buteo buteo</i>	سارگپه معمولی	۶۱
Falconiformes	Accipitridae	<i>Buteo rufinus</i>	سارگپه پا بلند	۶۲
Falconiformes	Accipitridae	<i>Circus pygarrus</i>	سنقر گندم زار	۶۳
Falconiformes	Accipitridae	<i>Hieraaetus fasciatus</i>	عقاب دوپرادر	۶۴
Falconiformes	Accipitridae	<i>Hieraaetus pennatus</i>	عقاب پرپا	۶۵
Falconiformes	Accipitridae	<i>Gyps fulvus</i>	دال	۶۶
Falconiformes	Accipitridae	<i>Milvus milvus</i>	کوکور حنایی	۶۷
Falconiformes	Accipitridae	<i>Neophron percnopterus</i>	کوکس	۶۸
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco subbuteo</i>	لیل	۶۹
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco chicquera</i>	ترمتای سرحنایی	۷۰
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco concolor</i>	ترمتای دودی	۷۱
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco cherrug</i>	بالابان	۷۲
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco peregrinus</i>	بحری	۷۳
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco naumanni</i>	دلیجه کوچک	۷۴
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco tinnusulus</i>	دلیجه	۷۵
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco peregrinus</i>	شاهین	۷۶
Falconiformes	Falconidae	<i>Falco naumanni</i>	دلیجه‌ی کوچک	۷۷
Galliformes	Phasianidae	<i>Coturnix coturnix</i>	بلدرچین	۷۸
Galliformes	Phasianidae	<i>Alectoris chukar</i>	کیک	۷۹

Galliformes	Phasianidae	<i>Ammoperdix griseogularis</i>	تیپو	۸۰
Gruiformes	Otididae	<i>Chlamydotis undulata</i>	هوبره	۸۱
Gruiformes	Rallidae	<i>Fulica atra</i>	چنگر معمولی	۸۲
Gruiformes	Rallidae	<i>Cren cren</i>	یلوه حنایی	۸۳
Gruiformes	Rallidae	<i>Porphyrio porphyrio</i>	طاووسک	۸۴
Passeriformes	Alaudidae	<i>Alaemon alaudipes</i>	چکاوک هدهدی	۸۵
Passeriformes	Alaudidae	<i>Ammomanes deserti</i>	چکاوک بیابانی	۸۶
Passeriformes	Alaudidae	<i>Calandrella rufescens</i>	چکاوک کوچک	۸۷
Passeriformes	Alaudidae	<i>Galerida cristata</i>	چکاوک کاکلی	۸۸
Passeriformes	Alaudidae	<i>Eremophila alpestris</i>	چکاوک شاخدار	۸۹
Passeriformes	Alaudidae	<i>Ammomanes cincturus</i>	چکاوک سر دم سیاه	۹۰
Passeriformes	Corvidae	<i>Pedoces pleskei</i>	زاغ بور	۹۱
Passeriformes	Corvidae	<i>Pica pica</i>	زاغی	۹۲
Passeriformes	Corvidae	<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	کلاغ کوهی نوک سرخ	۹۳
Passeriformes	Corvidae	<i>Corvus corone</i>	کلاغ ابلق	۹۴
Passeriformes	Corvidae	<i>Corvus corax</i>	غراب	۹۵
Passeriformes	Emberizidae	<i>Emberiza melanocephala</i>	زرده پر سر سیاه	۹۶
Passeriformes	Emberizidae	<i>Emberiza aureola</i>	زرده پر سینه زرد	۹۷
Passeriformes	Emberizidae	<i>Miliaria calandra</i>	زرده پر مزرعه	۹۸
Passeriformes	Fringillidae	<i>Fringilla pusillus</i>	سهره سر سیاه	۹۹
Passeriformes	Fringillidae	<i>Serinus pusillus</i>	سهره پیشانی سرخ	۱۰۰
Passeriformes	Fringillidae	<i>Carduelis carduelis</i>	سهره‌ی طلایی	۱۰۱
Passeriformes	Hirundinidae	<i>Hirundo rupestris</i>	چلچله‌ی کوهی	۱۰۲
Passeriformes	Hirundinidae	<i>Hirundo obsoleta</i>	چلچله‌ی بیابانی	۱۰۳
Passeriformes	Hirundinidae	<i>Hirundo rustica</i>	پرستو	۱۰۴
Passeriformes	Laniidae	<i>Lanius vittatus</i>	سنگ چشم پشت بلوطی	۱۰۵
Passeriformes	Laniidae	<i>Lanius minor</i>	سنگ چشم خاکستری کوچک	۱۰۶
Passeriformes	Laniidae	<i>Lanius excubitor</i>	سنگ چشم خاکستری (بزرگ)	۱۰۷
Passeriformes	Laniidae	<i>Lanius isabellinus</i>	سنگ چشم دم سرخ	۱۰۸
Passeriformes	Motacillidae	<i>Motacilla alba</i>	دم جنبانک ابلق	۱۰۹
Passeriformes	Muscicapidae	<i>Muscicapa striata</i>	مگس گیر خالدار	۱۱۰
Passeriformes	Paridae	<i>Parus sp.</i>	انواع چرخ ریسک	۱۱۱
Passeriformes	Passeridae	<i>Petronia petroria</i>	گنجشک کوهی	۱۱۲
Passeriformes	Passeridae	<i>Passer domesticus</i>	گنجشک معمولی	۱۱۳
Passeriformes	Passeridae	<i>Petronia brachydactyla</i>	گنجشک خاکی	۱۱۴
Passeriformes	Sittidae	<i>Sitta tephronota</i>	کمرکلی بزرگ	۱۱۵

Passeriformes	Sturnidae	<i>Sturnus vulgaris</i>	سار	۱۱۶
Passeriformes	Sturnidae	<i>Sturnus roseus</i>	سار صورتی	۱۱۷
Passeriformes	Sylviidae	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	سسک تالابی	۱۱۸
Passeriformes	Sylviidae	<i>Scotocerca inquieta</i>	سسک جنبان	۱۱۹
Passeriformes	Sylviidae	<i>Sylvia nana</i>	سسک بیابانی	۱۲۰
Passeriformes	Turdidae	<i>Luscinia megarhynchos</i>	بلبل	۱۲۱
Passeriformes	Turdidae	<i>Monticola solitarius</i>	طرقه آبی	۱۲۲
Passeriformes	Turdidae	<i>Monticola saxatilis</i>	طرقه کوهی	۱۲۳
Passeriformes	Turdidae	<i>Oenanthe alboniger</i>	چکچک سیاه شکم سفید	۱۲۴
Passeriformes	Turdidae	<i>Oenanthe deserti</i>	چکچک بیابانی	۱۲۵
Passeriformes	Turdidae	<i>Oenanthe isabellina</i>	چکچک دشتی	۱۲۶
Passeriformes	Turdidae	<i>Oenanthe monacha</i>	چکچک دم سفید	۱۲۷
Passeriformes	Turdidae	<i>Oenanthe oenanthe</i>	چکچک کوهی	۱۲۸
Passeriformes	Turdidae	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	دم سرخ	۱۲۹
Passeriformes	Turdidae	<i>Saxicola caprata</i>	چک ابلق	۱۳۰
Passeriformes	Turdidae	<i>Turdus sp.</i>	انواع توکا	۱۳۱
Passeriformes	Turdidae	<i>Turdus philomelos</i>	توکای باغی	۱۳۲
Pelecaniformes	Pelecanidae	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	پلیکان سفید	۱۳۳
Piciformes	Picidae	<i>Dendrocopos sp.</i>	انواع دارکوب	۱۳۴
Podicipediformes	Podicipedidae	<i>Podiceps grisegena</i>	کشیم گردن سرخ	۱۳۵
Podicipediformes	Podicipedidae	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	کشیم کوچک	۱۳۶
Strigiformes	Strigidae	<i>Bubo bubo</i>	شاه بوف	۱۳۷
Strigiformes	Strigidae	<i>Athene noctua</i>	جغد کوچک	۱۳۸
Strigiformes	Strigidae	<i>Otus scops</i>	مرغ حق	۱۳۹
Strigiformes	Strigidae	<i>Athene brama</i>	جغد کوچک خالدار	۱۴۰
Strigiformes	Strigidae	<i>Asio otus</i>	جغد شاخدار	۱۴۱

	
۲- عقاب طلائی	۱- کبک
	
۴- شاه بوف	۳- کوکر گندمی
	
۶- سنگ چشم خاکستری	۵- دلیجه
	
۸- بالابان	۷- زاغ بور

بحث

پناهگاه حیات وحش عباس‌آباد یکی از زیست بوم‌های کویری ایران به شمار می‌رود که با توجه به موقعیت جغرافیایی آن در مرکز ایران و شرایط اقلیمی کویری، از تنوع منحصر به فردی در میان پرندگان خود برخوردار است. مهم‌ترین گونه‌های جانوری حمایت شده در این منطقه را یوزپلنگ آسیایی، پلنگ، گربه شنی، گربه وحشی، شاه‌روبه، کاراکال، کفتار، آهو، جبیر، کل و بز، قوچ و میش وحشی، هوبره، زاغ‌بور، وارانوس (بزمجه) و افعی شاخدار تشکیل می‌دهد. این منطقه یکی از بهترین زیستگاه‌های زادآوری هوبره در کشور به شمار می‌رود و خوشبختانه، جمعیت خوبی از این گونه را در خود جای داده است. وجود سوسمار خاردم و بزمجه بیابانی خزری باعث بیشتر شدن ارزش‌های حفاظتی این منطقه در میان زیست‌بوم‌های کویری کشور شده است. اخیراً به منظور حفاظت بهتر از این تنوع جانوری، طرح‌های احداث آبشخورهای حیات وحش و پروژه احداث شش منبع آبی در این منطقه به بهره‌برداری رسیده است. همچنین احداث بیش از ۲۰ مخزن آبی جدید، حفر چاه و مرمت تمامی چشمه‌ساران، نصب ۵۰ تابلو هشداردهنده در اقصی نقاط این منطقه و همچنین خرید تجهیزات حفاظتی و آبرسانی از دیگر برنامه‌هایی است که در این زمینه به‌زودی عملیاتی و اجرایی می‌شود. همچنین در راستای تقویت ضریب حفاظت منطقه، فاز اول پروژه تابلوگذاری مرزهای این پناهگاه آغاز شد که امیدواریم با همت مسئولان کشوری، استانی و محلی، هرچه زودتر به اتمام برسد.

سپاسگزاری

بدینوسیله از زحمات مهندس محمدصادق فرهادی‌نیا، مهندس مجید طاهری، مهندس آرش صادقی، مهندس لاهیجان‌زاده، دکتر وهابی، مهندس فرهنگ، مهندس جوراب‌چیان و مهندس ضیایی تشکر و قدردانی می‌گردد. همچنین از محیط‌بانان منطقه آقایان حلوانی، طاهر، ملک‌پور، امیر امیریان، وحید امیریان، علیرضا رضایی، محسن رضایی، مرتضوی و شیبانی و آقای مهندس محمد بهشتی که در انجام این پژوهش ما را یاری نمودند سپاسگزاریم.

منابع

- ۱- حجتی، و.، کمی ح. ق. و فقیری ا. ۱۳۸۵. بررسی فونستیک سوسماران منطقه دامغان، مجله زیست‌شناسی ایران، جلد ۱۹، شماره ۳، ۳۲۵-۳۴۰.
- ۲- حجتی، و.، ح. ق. کمی، ا. فقیری و ف. احمدزاده. ۱۳۸۵. شناسایی دوزیستان و خزندگان پارک ملی شهید زارع ساری، دومین کنفرانس زیست‌شناسی ایران، دانشگاه تربیت مدرس، ۹-۷ شهریور، صفحه ۲۶۴.
- ۳- حجتی، و. پورعلی دارستانی، ص. ۱۳۸۶. بررسی فونستیک ماهیان، دوزیستان و خزندگان منطقه‌ی چشمه‌علی دامغان، فصلنامه علمی پژوهشی زیست‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار، سال دوم شماره اول، صفحات ۲۷-۳۵.

the Lizard Fauna and Their Habitats in Northwestern Iran. Asiatic Herpetological Research, 11: 1-9.

10- Anderson, S. C. (1974), Preliminary key to the turtles, lizards and amphisbaenians of Iran. Fieldiana Zoology, 65(4): 27-43.

11- Anderson, S.C. (1999), The lizards of Iran. Society for the study of amphibians and reptiles, Ithaca, New York, 442 pp.

12- Rastegar-Pouyani, N., Kami, H.G., Rajabizadeh, M., Shafiei S. and Anderson S.C. (2008), Annotated checklist of amphibians and reptiles of Iran. Iranian Journal of Animal Biosystematics, 4(1): 43-66.

۴- دانشگاه صنعتی اصفهان. ۱۳۸۳. گزارش تفصیلی شناسایی منابع زیستی منطقه عباس‌آباد، اداره کل حفاظت محیط زیست اصفهان.

۵- فرزاد پی، ر. ۱۳۶۹. مار شناخت. مرکز نشر دانشگاهی، چاپ اول، ۲۸۴ صفحه.

۶- فیروز، ا. ۱۳۷۸. حیات وحش ایران (مهره‌داران). مرکز نشر دانشگاهی با همراهی انتشارات دایره سبز، ۴۹۱ صفحه.

۷- لطیفی، م. ۱۳۷۹. مارهای ایران. انتشارات سازمان حفاظت از محیط زیست، ۴۷۸ صفحه.

۸- منصوری، ج. ۱۳۷۹. راهنمای صحرایی پرندگان ایران، نشر ذهن آویز. ۴۸۹ صفحه.

9- Ahmadzadeh, F., Kiabi, B.H., Kami, H.G. and Hojati V. (2008), A Preliminary Study of